سلیمان نظیف

فراق عراق

مصائب وطنه آغلایان برقاچ نشیده

درسعادت

١٩١٨ — ١٣٣٦

محمود بك مطبعه‌سی

سلیمان نظیف

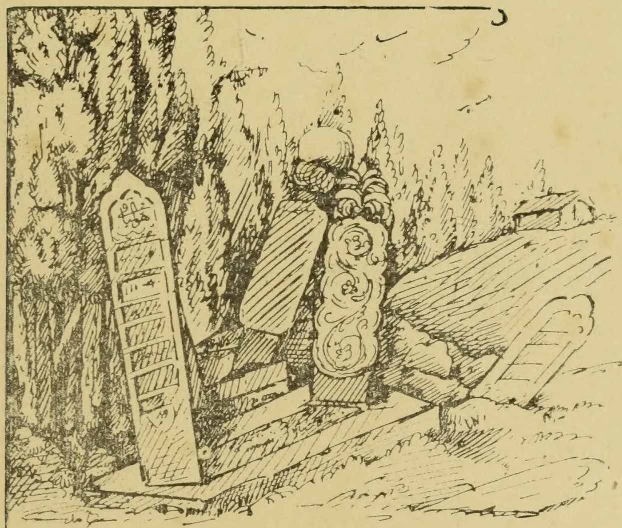
فراق عراق

مصائب وطنه آغلایان برقاچ نشیده

درسعادت

١٩١٨ — ١٣٣٦

محمود بك مطبعه‌سی

آنمه

آننه

قربانم اودهسنده آنجق ایکی دفعه زیارت ایده بیلدم . حسسزلکه ووفاسزلغه پك بگزهین بو گناهی اونوتدیرمغه وعفو ایتدیرمك ایچون شمدی سکا اویله بر راز افشا ایدیورم که ؛ وطن محبتی فضائل بشریهدن معدود اولدقجه وجدانلرك حریم صمیمندن یوکسلن انینلر ، انسانیتك قلبنده جای قبول وجای تحسس بولدقجه طواف اولنجه ...

اعتراف ایدرم که بنم بو دردلی کاغد اوستنه دوکدیگلم گوزیاشلری سنی دگل ، سندن داها بیوك ... فقط آنیمه جفکی و محروم اولهجغنی بیلدیکم ایچون سویلیورم آننه !... سندن داها مقدس والده اولان وطنی دوشونیوردم . ومنحصراً اونی دوشوندم . سن ، گوزلرمك منابع سرشکیله قلممك مداد زیادهسی قورودقدن صوکره خاطرمه گله بیلدك .

اودهسه اول جمعی دیوك آطهزنك - ماتمله

استهزا ایده جك درجه ده شوخ و شائبه اولان — طورلرینه گوچمشدم . بوگون ده روحكی — مقدّراتنه بو صحیفه‌لر آغلایان — دیار تارمارڭ قوجه‌سنه دفن ایدیورم . سن دنیایورنده کی بیکسلکلریکی اوچوللرده داها آز حس ایدرسڭ . اوچوللرکه الڭ بیوکده براقوه تماشاسی اولان (ماردین) قصبه‌سنده کی مزارنده بابام ده ، احتمال که بو دقیقه ده بنم کبی نوحه نثار اولیور .

آه آنه !..
کاشکی بن یالگز سنڭ اوکسوزڭ اولسیدم . .
و یالگز سنڭ اوکسوزڭ اولرق ده ، قوجه‌سنه اوّل
ئولسیدم ده بویله یتیم وطن و یتیم تاریخ قالماسیدم !..

نشأنه لهاشمی ،

سنڭ ده چوق بدبخت
اوغلڭ

ایواه !..

روان پاك محمّد سماده كریاندر ،
مخلّداتی اسلامك ایتدیلر تحریف :

امام اعظمك آفاق اجتهادنده
ایدر مجادله ناقوس ایله اذان شریف !..

١٥ مایس ١٩١٧

حسین مظلومه

سر مبارکك ای قرهٔ دوچشم رسول ،
شهادتکده سنك تن جدا اولوب کیتدی ؛

بوکونده ، طالع اسلامه باقکه ، مشهدیکی
ویروب عدویه یتیم وطن جدا ایتدی .

١٦ مایس ١٩١٧

دجله و بن

ماوی کوکلرله جابجا اوپوشن
متفکر طوروشلی قبه‌لرك
زیر سقفنده تیتره‌ین ارواح
رعشه‌دار سموم‌یدر کدرك ،

بر مصیبتدر اهل اسلامه ،
ـ بر مصیبت که خارق العاده ـ
یاشیورکن ده .. جان ویرر کن ده
آغلارم سرنوشت بغداده .

چهره‌سندن اوچان یتیمیت
افقنه اولمامشمی حزن آور ؟ . .
ینه بیلمم کوزلی‌در اوقدار ؟ . .
او مکوکب ، او محتشم کیجه‌لر ! . .

ای عراقك ملیكهٔ نازی ،
قالەجق سەق جهانده بزسنسز ،
یریوزنده دكل بو عمر ذلیل ،
آخرتده جنانی ایستەمیز ! . .

اوسنك افق تارماركده
هیچقران روحمزدر ای بغداد ،
عین آغوش ایچنده برلكده
كچن اعصاری ایتمك ایستر یاد :

بداهملزده درت یوز ییل
قانادك ، كیزلی بر جریحه كبی .
بیلمدك بز سنكده قیمتكی :
دردملیمزك بودر سببی ! . .

دشمنك زیرپای قهرنده
چیرپنیركن اوبلدهٔ خلفا ،
سویله ای دجله ، ای مبارك نهر ،
شوخ ولاقید آقارمیسك حالا ؟ .

کچمه لاقید اوکندن ای دجله ،
حرمت ایت ماتم معظمنه ، [*]
او تغافلدن ایچنیر بلکه
منکسر قلب کریه‌باری ینه ! . .

کچمه بی‌حس . . بو کیمسه‌سز قومك
انقلاب ایت سرشك حسرتنه ،
جانبینکده یوکسلن شهرك
یوز سوررکن جدار عصمتنه

دیکه : ـ ای مفخر سمای عراق ،
ینه اسلام ایلنده ماتم وار ،
بولونور ، دسته دسته ، هر یرده
قره‌بختك کبی سیاه صاچلر ؛

دیکه : ـ سحرالرکده ای بغداد ،
سورولرله کزرسه جیلانلر ،

[*] اصلی (معززینه) ایدی . فقط بن قافیه‌ده‌کی ضعفی نظر دقته آله‌رق (معظمنه) دیدم .

بریده ماتمکه کریه‌نثار ،
نیجه جیلان باقیشلی کوزلر وار ! . .

دجله ، بغداده نیلر سویله ،
او سنك طفل شیرخوارکدر ،
بونی تاریخه صوز ، اونوتدکسه ؛
ابدی دار افتخارکدر .

عین افق وطنده طوغدق بز ،
بشیکم منبعکله قارداشدی . . .
— اورالردزده کچدی سیل بلا ،
اوده بیلمم نه حالده‌در شیمدی ؟ . . —

بر ایکن منبعکله منصبك ،
بشقه کردابه انصباب ایتدك ؛
بو وفاسزلغکله والده‌مزی
منفعل ، مضطرب ، خراب ایتدك ! . .

یاتاغکده یاباجی بوفکن هیچ
— هر دوشوندکجه صیزلیور جکرم —

ویردك اغیاره الك كوزل یریكی ،
سكا ای دجله ، شیمدی مغبرم ! . .

بیلیرم ، صوص ، بزمده جرمزی ! . .
بلكه سندن داها كنهكارز ،
اونی اهمال ایدوبده درت یوز ییل .
شیمدی بربشقه مشتكا آرارز .

یاتیور چوللرنده یوزبیك كنج ...
— هپسی بغداده اولدیلر قربان —
اونلرك خون حاری اولمازمی ؟
جان یاقان بروسیلهٔ غفران ! . .

نشانطاشی ، ٦ مارت ١٩١٧

یار نائم

نه اوچهره‌کده آن بآن قاراران ؟ . .
نی قورقوتدی کوردیکك رؤیا ! . .
اوقراکاق ، ئولوملی اویقوکدن ،
سویله بغداد ، اویانمادکمی داها ؟ . .

افق آغارمش ، کونش طوغار ، بلکه
ینه هر بر شکوفه زاره دونر ؛
بوحظوظات ایچنده آقشامکی
الم مشتعل‌ده بلکه سونر ! . .

بن امیم ، بوماتمی فرقت
کیجه‌جکدر ... ینه (بهشت آباد)
اوله‌جقسك .. امیم ... آه فقط ! ..
یار واغیار اوکنده ای بغداد ،

خصم آماله ، دشمن حسه
چكنتوب طورما خرماالقلريكى ،
عضلاتك تقاص ايلمسه ،
طويماسهم كيزلى هيچقريقلريكى .

سنى ئولمش .... وبسبتون ئولمش
صانه‌رق منكسر ، خراب اولورم ؛
بزى ده ئولدرر دكر بر ئولوش ،
يعنى سندن مؤبداً محروم

يشامق ، اك فجيع ئولوملردن
داها دهشتلى برمصيبت اولور .
ايستەمم بن اله اكبردن
بويله بر عمر قاهر ومقهور ! ...

(بن امينم ! . .) ديمشدم ، آه فقط ! .
بعضاً آيلر كچرده هپ محموم ،
قاليرم برطرفده بى‌طاقت . . .
سنى كوردكجه بويله قورقيوردم ! . .

(اویانیرسك ! . . .) دیدم ، فقط هیهات ! . .
قمری محشر قدر درین اویقو ،
چیرپینیر چهرهٔ سنده ظلّ ممات ،
صانکه همشیرهٔ اجلدر بو ! . .

ینه کوردم بو شب سلیمانی ،
— واردی ماتم نشانی تاجنده ،
تیتریوردی اریکهٔ شانی
وطنك پیش اختلاجنده —

دیدم :
— ای فاتح کزین عراق ،
— ای ، فضولی قصیده سازی اولان ! . . . —
کچه‌جکمی بودورجورفراق ؟ . .
یوقسه ، سن سویله ، ای بیوك سلطان ،

ابدیمی بوحال هولانکیز ،
بو تزلزل ، بو یأس واضمحلال ؟ . .
محتجب عار ایچنده ماضیمز ،
مختفی قورقوسندن استقبال ! ! ! . .

٦ مارت ١٩١٧

دیار فضولی

دیار فضولی

کاربان راه تجریدز خطر خوفن چکوب
کاه مجنون کاه بن دورایله نوبت بکارز.
فضولیء بغدادی

بوکون، فضولی ، مصائبپناه اولان تربهك ،
عموم ایچنده ، امینمکه ، آغلیور بز سز ؛
او بینوای فراقزکه مسکن ومدفن
وطنده اولسه غریبز ... یتیم تاریخز !..

کورشمدمسه‌ده اصلا مزارزارکله ،
روان پاککی کوردم ، کزردی هریرده ؛
أوت فضولی ، سنك روح نالهکارکله
زمان زمان طولاشیردم او أوکسوز ایللرده !..

سنکه بن طولاشیرکن کورر و آغلاردم
او منکسر وطنك حشر اولان سفالتنی ؛
سکوت ایدردی ئولورکن‌ده اویله آکلاردم
که خوف عار ایله کیزلردی هر مذلّتنی .

محاسننده نمایان ملال خسرانی ،
کلیندی صانکه ، اوبر کریه زارهجرانده ؛
جهانه عمرآقیدیرکن زاواللی پستانی
قانار طورردی ملوّث دهان کفرانده !!!..

۱۸ نیسان ۱۹۱۷

فضولی بغدادیدن نفعی ارضرومی یه

برتزلزلدی ، صانکه برمحشر ،
صوردم افلاکه ، خائف ومغموم ؛
— ارضرومك سقوطیدر ! . .
دیدیلر .
ابدیتده بی حضور اولدم .

او اوان غموم وحیرتده
سنی آکدم ، دوشوندم ، آغلایەرق ،
بن اولورکن بوغمله نالنده ،
تتریەوردی سسمده قلب عراق .

قهرمان ارضرومك اولادی ،
جانلی برقلعەسیدی اسلامك ؛
قالەجقدر مؤبدا یادی ،
صفحهٔ خاطرنده ایامك .

قادین ، ارکك ، چولوق ، چوجوق ، نه‌قادار
حق یولنده شهیدی وار بوراده :
برمعظّم حظیره‌در طاغلر ،
قالدی بر اردو هرخراب اوواده ! . .

نفعی . ای بنم روحمدن متولّد نجیب اوغلم ! . .
بن شمدی سنکله برازحسبحال ایتمك ایسترم . اوّلا ، سنك بورایه . . . بو ابدیلر عالمنه نصل کلدیککی حکایه ایده‌یم :

قرآنه ایمان ایدن شاعرلر ، حسّان بن ثابتك اطرافنه طوپلانمشلر ، هرکس کندی لسانیله صلاح‌الدین ایّوبی‌یه ، محمود غزنوی‌یه ، یاوز سلطان سلیمه قصیده‌لر انشاد ایدییوردی . کعب بن زهیر بردن بره تتره‌دی .

بانت سعاد فقلبی الیوم متبول

قصیده‌سنی حضورنبویده اوقورکن کورولن هیجانی ینه اویانمشدی . دیدی‌که :

— اوبر دنیاده اوستنده دمکذار اولدیغم ییلدیز ، بن بورایه کلدکدن صوکره کندی کونشنك اطرافنده بیك دفعه‌دن زیاده دور ایتدی ، بونکله برابر ، ترتیل‌قرآن

ایدن شاعرلردن هانکیسنه فوق العاده بر حال اولورسه
بن بوراده تتره‌ر ، صارصیلیر ، مضطرب ومعذّب اولورم.
پیغمبرمك بكا پردهٔ شریفه‌سنی احسان ایدرکن تبشیرایتدیکی
نعم ابدیّه‌یی حالا کورمدم .

کعب بن زهیره حسّان بن ثابت جواب ویردی ،

— بن ده سنك کبی بم عزیز قاردشم ، دیدی . سلالهٔ
معنویه‌مزدن یریوزنده بر فرد قالنجه‌یه واوفردصوك مصراعنی
سویلینجه‌یه قدر بز حضور سرمدیدن نصیب موعودی
آله‌میه‌جغز .

حسّان بن ثابته توجهّله کعب بن زهیر سوزنده دوام ایتدی ،

— فقط بوسفرکی حالتی هیچ بر زمان حس ایتمدم ، دیدی.
شاعر تائب ابوطیّب المتنّبی اشقیا النده پاره‌لانیرکن بیله ،
بن بوقدر صارصلمامشدم . آفاق فنادن آتیلان سهام حادثاتك
بودقیقه‌ده عجبا هانکیسنه هدف اولیورز ؟ ..

اوصرده سن بردن بره کوروندك ای نفعی ! . .
لرزان ونالان ، ایکی الك قانلی باشکی هوایه طوغری
طوتمش ، درکاه عزّتی آرابوردك .

عجم شاعرلری انوری ایله عرفی ،

— آه ! .. او... بزم عثمانلی جمعیتنه هدیه ایتدیکمز بیوك شاعر نفعی ! ... عثمانلی پادشاهلرینك مناقب غزواتنی ترنم ایدن مصراعلری یریوزندن عکس ایدرکن بز روحلر، رقصان اولوردق .

دیدیلر .

ابدیلره بیوك بر کدر مستولی اولدی .

بو سکونتسرای لم یزله
قان وافغان ایچنده کلدك سن ؛
خوف وحدتله ، غیظ وخشیتله
مشتکیدك مراد رابعدن .

طوغریلوب بارکاه مولایه ،
دیدك :
— ای ربّ عدل وربّ عباد ، -
سکا کلدم غریب وبیوایه
بنی قویدی بوحاله قنبر مراد ! ..

سکا کلدم شهید وآواره؛
سویله ای ربّ منزل القرآن،
سویله سن ، یازدیغم قصیدهلره
یاقشیرمیدی بویله بر حسان ؟ ...

بو سوزلرك عالم ارواحده برغلغله ، بر فریاد قوپارتدی ای نفعی !.. قرآنه ایمان ایدن هر شاعر سنك کبی و سنکله برابر ، مراد رابعدن سنك خون معصومکی دعوی ایدییوردی .

بو راده کیجه یوق ، کوندوز یوق . آرادن نه قدر زمان کچدی بیلمم . سنی بارکاه مولایه متوجه ، دعا ایدر برحالده کوردم . بز دعانی یالکز فانیلردن بکلرکن سنك بوحالك هپمزی اعجاب ایدییوردی . سوزلریکی دقتله ... جان و ایمان قولاغیله دیکلهدم . سن ، وجد واستغراق ایچنده ، کندکدن کچمش ،

— الهی ! .. مراد رابعدن راضی اول . واونی لطف وکرمکله ارضا ایت ، دییوردك . بنم قانم اوکا بیك کره حلال اولسون . او ، اکر بنی ئولدیرمکله آثم ایسه ، ایشته نامهٔ اعمالم ، اوکناهی بنم حسابمه قیدایت . بن اکر بغیر حق اعدام ایدلمش اولمقله ثوابه کیرمش سهم ، بو ثوابی سن اونك دفتر اعمالنه کچیر یاربی ! ..

بنی عفو ایت ... بو یالانجی دنیانك کندی کبی یالانجی تأثرلرینه قاپیلهرق ، برزمان اوندن سکا شکایت ایتمشدم . کناه وجرممی عفو ایت الهی ! ...

سن بویله سویلیوردك نفعی ! . حالبکه‌کی بو تحوله بن بهت عظیم ایله حیرت ایتدم. او دقیقه‌ده‌کی شوق و شکرانگك سببنی ، سن ، ینه کندی توصیفکله ،

هم دونر ، هم اشکنی ایلر صفاسندن روان

طورنده ابدیلره آکلادیرکن دییوردك‌كه :

— سلطان مرادرابع ، اوبنم بیوك پادشاهم ، بغدادی نهایت استرداد ایتدی . باقکز ، ایشته امام اعظمك تربه‌سنی طواف ایله اسلامه نصرت دیلیور . شیخ الاسلام شاعر یحیی افندی‌ده پادشاهك آرقه‌سنده ، خشوع تعظیم ایله أل باغلامش ، کوزلرندن مبارك چهره‌سیله آق صقالنه (قطیف) ك اینجیلرندن داها کوزل یاشلر دوکولیور ، باقکز ، ایشته دجله ، ایشته فرات ! .. عراقك بوایکی دیدهٔ حیاتی‌ده شمدی شوق ایله ، شکران ایله آغلیور. یتیم عراق ، یتیم بغداد ، أب ازلیسنه قاوشدی . کاشکی بیك جانم داها اولایدی‌ده پادشاهمك جلادی النده و تختی اوکنده روان اولایدی ! .. اووقت بن بورایه شاکی دکل ، شاکر ، لرزان دکل ، رقصان کلیردم ! ..

آه ای نفعی ! .. بو خطبه‌ك هپمزی وجده کتیردی.

وهرطرفدن برغلغلهٔ شكران ، بر ولولهٔ دعا يوكسلدی . بكلديكمز قيامت بشقه برصورتده وبشقه حالتده قوپشدی . قرأنه ايمان ايدن شاعرلر ، حسان بن ثابتی امام ايده‌رك ، بارگاه اعلايه يوز طوتديلر ، ودعالرينه وعد قبول آلنجه‌يه قدر سلطان مراد رابع ايچون اللهدن كوز ياشلريله عفو وغفران نياز ايتديلر .

شمدی ای شاعر ! .. سن‌ده ، بن‌ده ، ـ سنك وبنم كبی برچوق اهل ايمانده ـ يتيمز .. يتيم‌دار ، يتيم ديار ، يتيم‌تاريخز . بنم بغدادمده سنك ارضرومك كبی ، اعدای دين ألنده ايكليور .

دجله‌يه باق : طالغه‌لرندن ،

روان پاك محمد سماده كرياندر
مخلداتنی اسلامك ايتديلر تحريف
امام اعظمك آفاق اجتهادنده
ايدر مجادله ناقوس ايله اذان شريف !..

نوحه‌لری بورالره قدر عكس انداز ! ..

الله اكبر ! ..

فراتی ديكله : موجه‌لرندن ،

سرمبارکك ای قرّهٔ دوچشم رسول ؛
شهادتکده سنك تن جدا اولوب کیتدی ؛
بوکونده - طالع اسلامه باق که - مشهدیکی
ویروب عدویه یتیم وطن جدا ایتدی ! ..

نالهلری بورالرده بیله ولولهساز ! ..

الله اکبر ! ...

ای نفعی ، ای بنم روحمدن متولد اوغلم ! . بز شمدی هرایکیمز ، همطالع وهمدردز .

سنکله برابر ، کل ، سلطان مراد رابعك حضور مبارکنه یوزلرسوره‌لم . اوحمیتلی پادشاه بزه هم دلیل اولسون ، هم شافع . خلیفهٔ بالحق اسلامك لوای حاکمیتی سنك ارضرومکله بنم بغدادمك برجلری اوستنده غالبیتله تموّج ایده‌جکی کونه قدر بزه ترتّب ایدن وظیفه آغلامق ویالوارمقدر ، بز بووظیفه‌یی ایفا ایدرکن سجده‌لرمزله عرش اعلی تیتره‌سون ! ..

ذی القعده ۱۳۳۵

بصره یه یازلو

بصره‌یه بر نیاز

عصرلرجه سنی پامال اهمال ایتدك ای بصره ،
ـ عذاب یادی هرکون چیرپینر وجدان امتده ـ

بزی دین مبینه حرمةً عفوکله توبیخ ایت ،
سن ای اسلام بی آرامك ایلك شهری اولان بلده ! ..

٢٥ مایس ١٩١٧

کوفه ایله بصره شهرلری اسلامك ایلك اثر اعماریدر.

ينه او مهجوره يه

تهييج ايدرمى ، سويله ، پريشان خيالكى ،
هر ماه افقلركده طوغاركن هلال نو ؟ . .

نجم وهلالى ياد ايده‌رك اشك وآه ايله
عمانلرك كنارينه دوشمش غريبى سو .

٢٥ مايس ١٩١٧

محبّ ادیبم احمد راسم بکه

سز بو کون یازی یازانلرمزک بیوک برادری ، آغابکیسکز .
بالقان حربنده شهید اولان اوغلکزک سزه دوکدیردیکی کوز
یاشلرینی بیله دولت وملّته امتنان اولنامق ایچون کتم ایتدیکز .
یالکز بر کرّه ، سوقاقده کوردیککز خسته نفرک هانکی آلایه
منسوب اولدیغنی اوکرندیککز زمان (آه بزمکینک آلایی ! .)
تلهّفی ضبط ایدیله‌مین قیصه بر هیچقریق کبی قلمکزدن چیقمشدی ،
(شهیدک باباسی) عنوانیله یازدیغم شو حکایه‌یی نام استادانه‌کزه
اتحاف ایتمه‌مه لطفاً مساعده بیوریکز . سزی او بابالردن واک
ذکر ایلرندن بری اولمق حیثیتیله باکمال احترام سلاملارم عزیز
آرقداشم وبرادرم .

س . ن

شهیدك باباسی

مجلس مالیه اعضالغندن متقاعد پدری اوتوز بش سنه اوّل وفات ایتمشدی . اوزمان کندیسی یکرمی بر یاشنده ، مکتب ملکیهٔ شاهانه‌نك صوك صنف امتحانلرینی احضار ایله مشغول ایدی . باباسنك ارتحالندن ایکی آی صوکره علی‌الاعلی درجه‌ده شهادتنامه وغالبا آلتی‌یوزغروش معاش ایله برنظارته مأمور اولدی .

باباسی اوکا جراح پاشاده دکزه ناظر ، کوزل بر خانه ایله امین اوکنده اوچ دکان وغلطه‌ده کچوك برخان میراث براقمشدی . شوبرقاچ پارچه ملکك ایرادی ، اوزمانلر تأمین رفاه ایتمکه کافی ایدی . بونکله برابر طشره‌لرده چالشمق ایستیه‌رك ، بر قاچ سنه صوکره ، بولندیغی قلمی ترك ایله، برولایتك معیت مأموریتنی استدعا ایتدی. املی، آناطولی یی ، آنا وطنی طولاشه‌رق هم خدمت ایتمك،

هم مأموریت معاشندن تصرّف ایده‌جکی پاره ایله آطه‌لرك برنده بر کوشك یاپدیره‌رق، عمرینك صوك سنه‌لرینی ظریف بر باغچه ایله زنکین بر کتبخانه اورته‌سنده کچیرمکدی .

دنیاده یالکز بر والده‌سی وافراد عائله نامنه‌ده کندیسنی بیوتمش اولان بر دادیسی واردی که والده‌سنك جهازخلایغی ایکن اسکیدکجه دوستی ، همدمی ، همدردی اولمشدی .

او ، کچوك عائله‌سنی مستصحباً محل مأموریتنه عزیمته حاضرلانیرکن ، محله‌سنده ، کنج مأموری برقاچ کون دوشوندیرن ، کوچك بر حادثه اولدی: أولرینه متصّل اخشاب خانه‌یه یکی بر عائله نقل ایتمشدی. کنج بر قیزك آره صیره، پروزسز، تترك بر صدا ایله اوقودیغی ،

نهانسك دیده‌دن ای مست نازم ،
بکا سن‌سز جهانده جان نه‌لازم ! ..
بنم سنسك فلکده سایه‌سازم ،
بکا سن‌سز جهانده جان نه لازم !...

مصراعلریله باشلایان بر شرقی‌یی کندی خانه‌سنك جونباسندن تأثّر واستغراق ایله دیکلردی . اوزمانی ادراك ایدنلر ، بوشرقی‌یی مطلقا تخطّر ایدرلر . هریرده همان

هر كون اوقونور ، بستهسی‌ده كفته‌سی كبی مرغوب بر نشیده ایدی .

او ، یوزینی كورمدیكی قیزه محرق سسنك دلالتیله كندی یادنده ترسیم ایتدیكی برچهره ، مثلا ایری وبایغین آلا كوزلر ، اوزون كیرپیكلر ، بیاض وآز طونبول بر یوز ، برقسمی آلننك اوستنه دوكولمش قرال وكورصاچلر اعاره ایدر واوقودیغی شرقی‌یی دیكلر ، دیكلردی .

بو آنجق برقاچ كون دوام ایده‌بیلدی . شو بیكناه حادثه استثنا اولنورسه حیاتنك صحائف كذارشنه هیچ برماجرای معاشقه‌نك سطر تعذیبی قارشمامشدر .

اشیاسنك لزوملی اقسامنی وایكی صندوقی طولدوران كتابلرینی آله‌رق ، والده‌سیله دادیسنی وبرده اون بش سنه‌دنبری خدمتلرنده بولنان كنغرینی آشجی قادینی بالاستصحاب ، برپنجشنبه كونی آق دكز طریقیله سمت مقصوده روان اولدی . بیندیكی واپور ، كندی خانه‌لری حذاسندن كچركن ، برربع عصرلق حیاتنك الك جانلی خاطره‌لری فارمه قاریشیق صورتده خیالندن كذران اولیوردی . بو صیره‌ده ، پروزسز ، مهتز برصدا قولاغنه ،

نهانسك دیده‌دن ای مست نازم ! ..

مصراعنی قیصه‌دار کبی اولدی . بو تخطّر اونی بك زیاده متحسّس ایتمشدی . کوزلرنده یاشارمق استعدادینی حس ایده‌رك قاره‌سنه چکلدی . و برداها اونی دوشونمك ایسته‌مدی . محل مأموریته واصل اولدقلری زمان شرقی‌یی ده ، خواننده نامزلی‌ی ده همان بسبتون اونوتمشدی .

او ، طشره حیاتنك فکره تنبلك واویوشوقلق ویرن اعتیاداتنه قاپیلمایه‌رق ، بربارچه مردمکریزانه یاشادی . استانبولك مطبوعاتیله پك آز واقف اولدیغی فرانسزجه‌نك انافس آثارینی اهتمام ایله تعقیب ایدیوردی . اوقدرکه سکز سنه افتراقدن صوکره ایلك دفعه اوله‌رق صلهٔ رحم ایچون استانبوله کلدیکی زمان ، آرقاداشلری ترقیات فکریه‌سنی براز حیرت ، برازده حجاب ایله تقدیر ایتمشلردی .

علوم مثبته‌نك تلقیناتندن بشقه هیچ برشیئه اهمیت ویرمین واعتماد ایتمین اومتین ذکانك . ارث واعتیاد سائقه‌سیله بعض اباطیله قارشی ضعفی حس اولنوردی . مثلا سنه‌نك بعض آیلرینی ، آیلرك بعضی کونلرینی مشئوم تلقی ایدر .

چفت صابیلرك تك عددلردن زیاده برکتلی اولدیغنه ایناغق ایستر ، هر آیك ایلك دفعه اوله‌رق کوردیکی هلالی عقبنده ایلك نظر بنك تملق ایده‌جکی چهره‌دن یمن و نحس کله بیله‌جکنه قائل و هله رؤیایه عادتا معتقد ایدی . بو حالیله چوق دفعه‌لر کندیسی ده استهزا ایتمش و ،

— نه یاپه‌یم ؟ . . ألمده دکل که !.. بونلر بنم اعصابمك عقیده‌لریدر .

دیمشدی .

موقت تحقیقات مأموریتلری ، قائممقاملقلر ، متصرفلقلرله آناطولی‌یی ، عربلر ، کردلرله مسکون ولایتلری تام یکرمی سکز سنه طولاشدی . میاه‌جاریه‌نك مناظر حیاتندن محروم و آغاجسز چول قصبه‌لری ، بوغازلره ، اوچوروملره ، اورمانلره کومولمش طاغ بلده‌لری ، هواسی حیّد و یاصیتمه‌لی کوناکون یرلر ، ایشته یکرمی بش یاشندن اللی اوچ یاشنه قدر کچن سنه‌لری بلع ایدن مقابر احیا . او بونلرك ایجاب ایتدیکی قسوتی عزم و اراده‌سنك قوتیه یکمشدی . عمرینك صوك دملرینی تسلیه و ترفیه ایده‌جك کوشك ، استانبول آطه‌لرینك برنده ملاذ حیاتی اوله‌جق

یووا ، اوکا تشجیع خیالیله محیطنك هردم ازعاجنده اعارهٔ قوّت ایدردی . یکرمی سکز سنه ظرفنده یالکز درت کرّه استانبوله مأذوناً کلەرك بو اوزون مدّتك آنجق سکز آیی مسقط رأسنده کچیره بیلمشدی .

عفت واستقامت خصوصنده متعصّب ،عادتا تیتیزدی . واسرافی سومدیکی کبی ، خسّتدن‌ده متنفّر ایدی . اون آلتنجی سنهٔ استخدامنده متصرفلغی احراز ایتدکدن صوکره ، معاشنك نصفیله استانبولده‌کی واردانتك تامنی منتظماً تصرّف ایتدی . اوچ بیك کسورغروش معاش ایله بالاستدعا تقاعد ایدلدیکی زمان ، بش بیکی متقدمکی مأموریتلر معاشنك تصرف ایدیلن مقدارندن اولمق اوزره ، اون ایکی بیك کسورلیرا بانقه‌ده پاره‌سی موجود ایدی . بو مبلغ ، اوزمان هر امل معصومی تطمینه بالعاً مابلغ کفایت ایدردی .

طشره‌یه چیقدقدن بر سنه صوکره بولندیغی ولایت دفتردارینك کریمه‌سیله تأهّل ایتدی . کندیسی کبی استانبوللی ، غایت کوزل ، اعتنا ایله تربیه وتعلیم ایدلمش بر خانم ؛ که آرالرنده آنجق سکز یاش قدر بر فرق واردی . أولندیلر .

وسوشدیلر . تأهللرندن ایکی سنه صوکره ، چول اورته‌سنه دوشمش بر قضا مرکزینك قیزغین کونشی آلتنده صاغلام کوزل برارکك چوجوقلری دنیایه‌کلدیکی سه‌ده زاواللی کنج قادین ، والده‌لکك نعمت وذوقنی درت کون قدرادراك ایده‌رك حمای نفاسیدن وضع حملك اوتنجی کونی ترك حیات ایتدی!..
بو ضربه یکی پدر اولان زوجی فنا حالده صارصمشدی . اوغلنه قارشی والدەلك وظائفندن حصه‌یاب اولیور ، کندی والده‌سیله دادیسنك نوزاده‌یه بدل ایتدکلری اهتمامه‌اوده اشتراك ایدیوردی . شفقت ابوتی برقات داها تشدید ایدن بو فضله ومجبوری اشتغال وتقید . اونی اولادینه دیکربابالردن زیاده ربط ایتمشدی . چوجوق بویودکجه بو مربوطیت تزاید ایتدی سنه‌لر هپ بویله کچمش ؛ تقاعدینی استحصال ایله قنه‌لی آطه‌ده ، داها اول انشا ایتدیرمش اولدیغی ، کوشکه یرلشدیکی زمان ، یکرمی بش یاشنده‌کی اوغلی باباسنك منور ، ذکی ، عزمکار برمستشاری ، بر محرمی ، الك یاقین آرقاداشی اولمشدی .
دوقتورا امتحانلرینی ویرمش ، اوسنه مکتب حقوقدن

نشئت ایده‌جکدی ، حرب عمومی‌یه عائد سفربرلك اعلان اولندی . و کنج حقوق شناس‌ده آرقاداشلریله برابر دعوت اولندقلری سلاح آلتنه شتاب ایتدی .

بن اونی بوصیراده ، قنه‌لی آطه‌سنی تزیین ایدن ، هردرلو اسباب رفاهی محتوی ، کوشکنده‌کی ظریف باغچه‌سیله زنکین کتبخانه‌سنك آراسنده ، براز منزویانه وفوق‌العاده کبارانه عمر کچیرکن طانیدم . و آز زمان ایچنده متقابلاً سوشدك ، استانبوله نادراً کلیر وهر کلدکجه بنی بهمه‌حال آرادی .

اوغلنك عسکرلکنی متوکل برتبسمله تلقی ایتدی . حقوق شناس اوغلی بر نفر و ایکی اوچ آیلق بر تعلیمدن صوکره مکمل برعسکر اولمشدی . احتیاط ضابطلکیله عراق جبهه‌سنه مأمور ایتدیلر . اورادن باباسنه یازدیغی مکتوبلر پك حرارتلی ، دین عشقی ، وطن محبتیله مالی ایدی . براز صوکره خبر آلدق‌که (شعیبه) اوکنده صاغ ممه‌سنك اوستندن بر میترالیوز قورشونیله یارەلنمش و تداوی ایچون بغداده قدر کتیرمشلر .

بغداد عسکری خسته‌خانه‌سنده اللی کون یاتدقدن صوکره

اوچ آی تبدیل هوا ایله استانبوله کلدی. نه‌قدار دکشمش: نه‌قدار صارارمش ونه‌قدار ضعیفلامشدی!..

زیارتلرینه کیتدم. باباسی اوغلی تکرار کوردیکی ایچون ممنون، فقط جسمنك مواجههٔ خرابیسنده اندیشه‌ناك و متألم ایدی. تبدیلهوا مدتی بیتمشمی ایدی بیلمم، غالیچیا سفری ایچون مرتب فرقه‌لردن برینه مأمور ایتمشلر. بابا، اوغل هیچ بر کلمهٔ شکایت تعاطی ایتمکسزین، بر قاچ طمله کوز یاشیله ایصلانان بوسه‌لر آراسنده آیرلدیلر.

غالیچیادن ایکیشر هفته فاصله و قرقر کون نأخرله اوچ مکتوب کلدی.

بوکاغدلر بر بچقسنه اوّلکی توانا، جدالجو ضابطك حرارتلی خطابه‌لرینی دکل، اعصابی کوشه‌مش، مفتور بر آدامك یورغون حسبحاللرینی محتوی ایدی. صوك مکتوبنده باباسنه دییوردی‌که:

بوکیجه رؤیامده جدیکزی کوردم. نه‌قدر سویملی بر آدامدی!.. بنی یوزمدن، کوزومدن اوپه‌رك حالمی وسزی صوردی. ولادتکزدن چوق اوّل وفات ایتمش، سزی بیلمیورمش. بکاده (نه‌وقت یانمه کله‌جکسك اوغلم؟..)

دیدی . بو سؤال کاشکی فوق العاده بر حاله اشارت ، بر بشارت اولسه ! .

زاواللی پدر ! . . بو رؤیایی حسن تعبیر ایدییور ،
— ئولو کورمك خیردر. دعوتده داها پك چوق زمان دنیاده قاله‌جغنه اشارت ! ..

دییوردی . او بو مکتوبله عادتا متسلّی اولمق ایستمشدی . فقط آرادن هفته‌لر ، آیلر کچیور ، اوغلندن خبر کلمیوردی. بو خلجانلی کونلرك برنده زیارتنه کیتمشدم آرتق اوّلکی قدر اوقویه‌میور ، و باغچه‌سنك کونا کون چیچکلریله اسکیسی کبی اوغراشمقدن عاجز ، آچیقده تخته و یا حصیر قاپه‌لر اوستنده ساعتلرجه طالغین، اویوشوق اوطوریبوردی. فکرینی بر مدت بشقه شیلرله اشغال ایتمك ایستدم . نه‌لردن محظوظ اوله‌جغنی بیلیوردم . صحبتمز اونی بولندیغی حالدن یاواش یاواش آییره‌رق ، جانلاندیرمق استعدادینی کوستر بر طرز آلدیغی زمان دمیر پارمقلقله باغچه‌یی سوقاقدن آییران دیوارك اوته‌سندن و قارشیکی قالدیرمدن ، بر باجاغی کسیلمش ، جاکتنك اوستنده قیرمزی و بیاض رنکلی شریدی اوزاقدن بیله فرق اولنان ، کنج ، اری ، یاقیشیقلی بر ضابطایکی قولتوق

دکنکنه طینمش آهسته آهسته کچیوردی . بونی کورر کورمز نه سویلدیکنی اونوتدی . وبردن بره صاراره‌رق دودقلری تتره‌مکه باشلادی .

— آمان یزبی !... بنمکیده بویله‌می کله‌جك ؟..

دیدی .

ایکیمزده صوصمش ، ایکیمزده نه سویلیه‌جکمزی شاشیرمشدق . آرادن بش ، اون دقیقه کچدی . سکوتی ینه کندیسی اخلال ایله ،

— آه کلسون‌ده نصل کلیرسه کلسون !... دیدی . اونی بن کلیر کلمز اوله‌جکم . شو باغچه‌نك اورته‌سنده ، چنلرك اوستنده چنارلرنی چویره‌رك قوشه‌جق طوروبلرم بکا هرشیئی اونوتدیررلر . قوشسونلر ، اویناسونلر ، یالکز چیچکلری قوپارماسونلر ، چونکه بونلریده اوزون امکلرله یتشدیردم .

بو سوزلری سویلدکدن صوکره بر قاچ دقیقه سکوت ایتدی . بن او کون کلمش اولدیغمه نادم ، مضطرب دوشونیوردم . بردن بره آجی آجی کولمکه باشلادی . چهره‌سنده اوزمانه قدر هیچ کورمدیکم برحال ، کوزلرنده

وحشی برشعله واردی . نه یالان سویلیم !.. قورقدم، وقاچمق ایستدم .

خبرسز کچن هفته‌لر پدر قلبنك اندیشه‌لرینی دقیقه‌دن دقیقه‌یه آرتدیرییوردی . کونك برنده باغچه قپوسنك چنغراغنی احتراز ایله چالان بر پوسته موزعی، خدمتجی قیزه‌صاغ کوشه‌سی تمغالی رسمی برظرف اوزاتدی . ومقبوضنی صوکره کلوب آله‌جغنی سویله‌یه‌رك، تجربه‌دیده مأمور، عادتا فرار ایدرجه‌سنه ، اوزاقلاشدی .

کلن تحریرات ، حربیه نظارتندن ایدی . مخدومنك دشمندن بر سپر استرداد ایدرکن ، بلوکنك باشنده شهید اولدیغنی خبر ویریلیور ، پدر محترمه هم تعزیه ، هم کمیکاری غالیچیانك طوپراقلرینه قاریشمش اولان اجدادك ارواحنی قهرمانجه اولومیله مفتخر ایدن بویله بر اوغل یتشدیرمش اولدیغندن طولایی تبریك ایدیلیوردی .

هم تعزیه ، هم تبریك اولنان پدر ، بوسطرلری ایلك اوقویشده هیچ بر شی آکلایه‌مادی . بر قاچ کره داها اوقودی . خایر!.. اویوشمش وطوکمش دماغی بوسطرلره صوقولمش معمایی بردرلو حل ایده‌میوردی . افق ادراکنی

قاپلایان سحاب ابهام هنوز بتون طاغلمه‌دن اوطه‌سنه چیقه‌رق اوغلندن صوك كلن مكتوبی یازیخانه‌سنك اورته كوزندن چیقاردی. ودقتله اوقومغه قویولدی. فقط شمدی كلن رسمی كاغدك محتویاتیله اوغلك رؤیاسی آراسنده صریح بر تناقض وار. مادامكه جدّی اوغلنه كورنمش ودعوت ایتمش، او بهمه‌حال خانه‌سنه سالماً عودت ایتملی ایدی.

ئولو كورمك خیره اشارت، دعوتده دنیاده قالمغه بشارت!.. مكتوبی‌ده، تحریراتی‌ده بر ماصه‌نك اوستنه آته‌رق، جابجا كتاب دولابلری موضوع كینش یازیخانه‌سنده، وألی آرقه‌سنده آغیر آدیملرله طولاشمغه باشلادی. كونش استانبولك افقندن غروب ایتمش، قارشیده‌كی آناطولی ساحلی قارارمغه یوزطوتمشدی. آرتق نه اوغلنی دوشونیوردی، نه آناطولینك یكرمی سكز سنه سورن یكنسق، ملال آلود، قسوتلی حیاتنی. داها اوله، جرّاح پاشاده‌كی لاقید، معصوم، شن سنه‌لره ارجاع تخطّر ایتدی.

حالك یأس و اضطراب ایله چیرپینان دقیقه‌لرنده

ماضينك الواحمسرودەسنى تماشايه طالمق نەقدر الم آوردر!..
خوش كچن دملرمزه (فلكدن چالنمش بركون) ديرز .
فقط فلك ، چالنمش هركونك بدلنى و انتقامنى بزدن
مضطرب ومفتور دوشديكمز دقيقەلردە ـ هم ده فائضى
و اضعافيله ـ آلير . حالك كريوه اضطرارندن نەوقت
حافظەمزك حبل يادينه صاريلەرق چيقمق ايسترسەك
داها درين بر كرداب ضجرته دوشرز . انسانده فطرى
بر داءالصله ماضى واردر . او تحسرى، بر ده حالك قهريله
مفتوراولديغمز زمان ، تهزيز وايقاظ ايدرسەك ، تاب
تحملمزى كندى ألمزله قيرمش اولورز .

اى فانى ! .. ماضيدن ، خصوصيله ماضينك ، سنك
حياتك وسنك سعادتك كبى ، ناپايدار وبى‌وفا ايام اذواقنى
قره كونلركده ياد ايتمكدن قورق . كچمشك تسليت
ديلنديككك ألى ، سنى حساً ضعيف وخسته بولورسه ،
موجوديتكى قيران برپنجهٔ قاهر اولور ،

زاواللى بابا !.. اودقيقەده نه محاكمەسنه حاكم ايدى ،
نه اختيارينه صاحب . نفسنى ، كوزل كچمش كونلرك
مستهزى ومعذب يادينه ، پرفتور وبى‌اراده ، تسليم ايتدى .

مرحومه والده‌سی گنجلکنده استانبولك اك گوزل قادینی ایمش . بواك گوزل قادینك انظار شفقتی اوکنده قوشان ، اوینایان چوجقلغنی ، صوکرده استقبال دورادوره عائد برغایه‌یی تطمین عزمیله استانبولی ترك ایتمك ایستدیکی زمانلری دوشوندی . اوغلنك مکتوبلری انقطاع ایتدیکی هفته‌لردن بری آره صره گوزلرنده بلیرن غریب شعله‌لردن بری بوسفرده پارلامغه باشلایوردی. بردن بره گوزلرینی طاوانه دیکه‌رك برایکی دقیقه آراندی. دوداقلری خفیف صورتده تتریبور ، بوغازندن بی معنی ، فقط نغمه‌لی بر میرلتی چیقیوردی . براز صوکره کور وآجی برسسله ، عادتا حایقیرر کبی ، ترنم ایتدیکی طویولدی :

نهانسك دیده‌دن ای مست نازم ،
بکا سنسز جهانده جان نه‌لازم !.
بنم سنسك فلکده سایه سازم ،
بکا سنسز جهانده جان نه‌لازم !

یتمش سکز یاشنده‌کی دادیسی کچوك بکنك تام قرق سنه‌دنبری شرقی اوقودیغنی ایشیتمه‌مشدی. اوحالا بواختیاره (کچوك بك) دیردی. وکوللره‌ده ،

— نه‌یاپه‌یم ؟ . . أله طرغدی . بشیكنی صاللادم . آق صقاللی ده اولسه ینه بنم كچوك بكمدر .

اعتذارینی صاووردی .

دادی سس‌سز ، سس‌سز ایلریلیه‌رك یاری آچیق قالمش اولان اوطه قپوسنك آرالغندن باقدی . یكك اووقته قدر هیچ كورلمامش برحالی واردی . كیرمكه وصورمغه جرأت ایده‌مدی . بر آز صوكرا یمكه اینمسنی اخطار ایچون كوندردیكی خدمتجی‌یی ده بك بر أل اشارتیله صاودی .

شرقیسنه پك قیصه فاصله‌لرله دوام ایدییوردی . صباح اولمشدی . كونش آناطولینك افقندن طوغاركن اوعین طور وادا ایله شرقیسنی اوقویور ، اوقویوردی :

دل ویرانمی ییقدك تملدن ،
كچیردك كوكلمی هر بر امللدن ،
رهایاب اولمادك ظالم اجلدن ،
بكا سن سزجهانده جان نه‌لازم ! . .

كونشك اوطه‌یه‌دوكولن اشعهٔ محرقه‌سی اوكاشرقیسنی كسدر‌یردی . آرتق طولاشه‌جق قوتی ده قالمامشدی . كوزی ، ماصه‌نك اوستنده آچیق طوران اوكفن صورتلی ایكی كاغده ایلیشدی .

اوكنده توقف ايتمش، طوقونمغه عادتا جسارت ايده‌ميوردى. اويقوسزلقدن، آچلقدن بى‌تاب، قيزارمش كوزلرنده معهود شعله، بردن بره هر زمانكندن داها شدتله پيدا اوله‌رق، اوّلا اوغلنك مكتوبنى، صوكره ده حربيه نظارتنك تحريراتنى اوقودى. بونده آكلاشيلميه‌جق هيچ بر شى يوقدى. دون آقشامدن برى انتقال ايده‌مامش اولديغنه قهقهه‌لرله حيرت ايتدى. مسئله پك صريح: اردو اوغلنى خدماتنه مكافاةً ترخيص ايتمش. هيچ اوغلى اولان بر بابا تبريك اولنورمى؟.. بو آنجق تهنيت ترخيصدر. اوزه‌ده ايسه، احتمالكه بوكون، بو صباح كنديسنه كله‌جك. آقشامدن برى انديشه‌ناك، ساكت طوران داديسنى چاغيردى:

— آرتق بزم چوجوق كليور. اوّلا ددهم تبشير ايتدى. شمدى‌ده اردودن خبر ويريورلر. بكا بر قهوه آلتى حاضرلا. ايلك واپورله كلمك احتمالى وار.

ديدى.

بو مژده ايله سوينن داديسنك همان حاضرلاديغى قهوه آلتى‌يى قير صقاللى كچوك بكى يركن، جفاكش قادين، هر ايكى بكنى قاووشديرجق اولان جناب الله‌ه شكر ايديوردى.

'ميدوار پدر ايلك واپوری استقباله كيتدی . قنه‌لی‌يه يالـكز ايكی يولجی چيقمشدی سكوت ايله خانه‌سنه‌عودت ايده‌رك ديكر واپوره و... واپوردن واپوره نقل انتظار ايتدی. واپور بولنماديغی ساعتلرده‌ده دوربين‌ألنده، دكيزدن كچن قايقلری برر برر ترصّد وكوزدن غائب اولنجه‌يه‌قدر تعقيب ايدردی. آه !.. نه‌قدار قايقلرك يولجيلرينی اوغلنه بكزتمش، يوره‌كی نه‌قدار تتره‌مشدی !..

درت كون صوكره (صباح) غزته‌سنده باندرمه استاسيونـنه عائد برتلغرافنامه اوقودی . ظاهرده كنديسنه تعلق ايتمين برايش. بونكله برابر شوتلغرافنامه‌نك اوغليله بر مناسبتی اولديغنی سزه‌رك ايلك واپورله‌باندرمه‌يه كيتدی.

اوغلی اوراده‌ده يوقدی !..

آرتق مختلف يرلردن صيق صيق اوكا اوغلنك امضاسيله تلغرافلر كليور، هركون براسكله‌ده ، بر دمير يول موقفنده اونی آرايوردی. او بوخيال ايله نه‌قدار بيقرار اولمش ، نه قدار فيرطنه‌لی هوالرك ، ياغمورلو . صوغوق كونلرك مهالكنی ، بازيچهٔ امواج اولان كچوك . طار ، پيس بر واپورده ،بعضاً بر معونه‌ده ، بر قايقده

ساكت وصبور آتلاتمشدی!.. سیلیوزیدن اردكه، كایبولیدن كمليكه‌قدر مرمرده‌نك شرقنده، غربنده، جنوبنده، شمالنده نه‌قدار اسكله ونه‌قدار آطه وارسه هپسنی بر بر آرادی. موهوم تلغرافنامه‌لرك تمادی ایدن يالانلری اونی مأيوس دكل، داها زياده اميدوار ايدييوردی.

ظریف باغچه‌سی، طورونلرینك چنبرلری چمنلری اوستنده دونمه‌دن، چیچكلری، آغاچلریله خراب اولمش، زنكين كتبخانه‌سی، نسيانك هركون براز داها ماديلشن طبقات متكاثفه‌سيله توزلر واوروميجكلر ايچنده، متروك بر تربه‌يه دونمشدی.

كيمسه‌یی نه‌زيارت، نه قبول ايدييوردی. آيلردن بری بیچاره‌یی كورمامشدم. قونيه‌دن عودت ايدركن ازميت استاسيوننده تصادف ايتدم. نه‌قدار دكشمش ونه‌قدار اختيار وخراب اولمشدی!.. اوغلندن ینه تلغراف آلمش، بزم ترنده ايمش. اولا يولجيلری، صوكره قومبارتيمانلری، اشيا واغونلرینی، لوقوموتيف عربه‌سنی بر بر آرادی. يلك يورغوندی. اوغلنك بوسفرده چيقمادیغنی كورونجه اوراده‌كی تخته قناپه‌نك اوستنه ييقيلر كبی اوطوره‌رق،

— آه! نره‌ده‌قالدی !.. بابا اولمامش‌که بو قدر انتظارك
بربابایه نه‌قدر اذیت ویردیکنی بیلسون !.
دیدی.

نشان‌طاشی ۸ اغستوس ۱۹۱۸

سبحانك يا محول الاحوال !..

آرادن بش عصر دكل ، اللى بيك سنه كچمه ينه بوقدر سقوط ايده‌جكمزه احتمال ويرلمزدى. أوت، بوله برسقوط كه حضيض ذلتنده اسفل سافلين اعلاى عليين قالير! .

بوبش عصرك بزده نه‌قدار تخريبات معنويه اجرا ايتديكنى تعيين ايچون تدقيقات عميقه‌يه احتياج يوقدر . تاريخدن يالكز بر وقعه‌يى يادمزده احيا وابكا ايتمك كفايت ايدر :

تيمورلنك سيواسى ضبط ايله بيلديرم بايزيدك شهزاده‌سى ارطغرلى شهيد ايدركن ، او بدبخت شهر ، بو طالعسز شهريارك ممالك مفتوحه‌سى عدادينه يكى داخل اولمشدى .

بربلده، التحاق ايتمش اولديغى ملكك حيات ومقدرات عموميه‌سنه درحال اشتراك ايده‌بيليرسه‌ده ، مشاركت حسيه بطون عديده‌نك آميزش خاطراتيله وجود پذير اولور.

مُلك ایله مالك آراسنده‌كی روابط ضمیمیه‌یی تشیید ایده‌بیله‌جك زمان كچمه‌دن تیمورلنك سیواسه مستولی اولدی . بو مصیبت مضاعفه بایزید اوّله ییلدیریم كبی اصابت ایتمشدی . پایتخت اولان بروسه‌نك اطرافنده كونلرجه تنها و ملیل طولاشدی . بوكشت وگذار آراسنده قاوال چالان برچوبانه تصادف ایدر . ذاتاً مهیّای فوران اولان تأثراتنی تهییجه بو پریشان نغمه‌لر كافی ایدی .

— چال چوبان چال ! ... نه سیواس كبی شهرك ییقیلدی ، نه ارطغرل كبی اوغلك ئولدی ! . .

دیه‌رك آغلامغه باشلادی . بو تاریخی نوخه‌نك معناسی مؤلمنی هیچ برمرثیه بو قدر رقّتله افاده ایده‌مز . زاواللی پادشاه و زاواللی بابا ییقیلان شهریله ئولن اوغلنك سرنوشت سیاهی اوكنده عین حس تلهفی احتوا ایدن برشفقت نجیبه كوسترمشدی ! . .

فقط شیمدی بزه نه اولدی ؟ .. نه اولدی كه بلده‌لر دكل ، كشورلر كیدییورده بزینه‌خودكام ، ینه مسكین بر لاقیدی ایله اونلره آجیمق ، خایر ، آجیمق شویله طورسون ، اونلرك

ماتمنه حرمةً هر کونکی حظّ وذوقمزه بر دقیقه سکوت امر ایتمك ایسته‌میورز .

فرانسه آلساس ـ لوره‌ن ایچون قرق‌بش سنه ماتم طوتدی. ترك قانیله صولانمش ترك نهری اولان (طونه) ایچون بوکون قاچ دانه آغلایانمز وار . اولادینك عثمانلی حسّله چارپان قابلری ترك کوکسلرینه بیله شرف ویره‌جك درجه‌ده صاف ومتین اولان بصره ایچون ماتم طوتانلرمز نره‌ده ؟..

والیسندن ایشیتدم: حکومتمز ارضرومی تخلیه ایدرکن ارزاق واشیای رسمیه‌یی نقل ایدن عربه‌لر ، اهالینك عسکره هدیه ایتدکاری ذخیره عربه‌لریله شهرك قپوسی اوکنده قارشیلاشمش . سرحدّمزك درت یوز بوقدار سنه‌لك نکهبان فداکاری اولان ارضروم ایچون . . . اسکی عثمانلی پادشاهلرینك منقب‌غزاسنی عصرلره ترنّم ایتدیرن نفعینك وطنی ایچون آغلایان کوزلرمز نره‌ده؟..

فلاکتلر قارشیسنده حیات نثار اولمق قدار بیوك بر فضیلت واردرکه اوده مصائب عمومیه مواجهه‌سنده ماتمدار بولنمقدر. فقط بز ، حقدن وخلقدن حیا ایتمیه‌رك،

بصره‌نك ماتمنی و نرشـووانك بایرامیـله، ارضرومك الملی بکره‌شك شنلکیله تلویث ایتدك.

بك اوغلی بوهم ایکرنج ، هم مسخره مناسبتلردن بویله برکون اکنیرکن، تراموایده برارضروملی‌یه تصادف ایتـدم. وطننك نجاتنه تعلق ایدن فکر ثابتی بیچـاره‌یه ارضرومك استردادایدلمش اولدیغی ظنّنی ویرمش، خلجانلی برسـله بندن صوردی‌که :

— بوبایراقلر نیچـون آصیلیور ؟ . ارضرومی کری آلدقمی ؟..

جواب ویرمکده تردد ایتدم . حقیقتی سـویلمکله اونك امید ماتمدارینه حرمتسزلك ایده‌جکمدن قورقیوردم. بشقه بریولجی (رومانیانك پایتختی متفق اردولر جانبندن ضبط ایدلمش) اولدیغنی تبشـیر ایله، ارضروملینك قاناپان قلبنه قاهر برمشتهٔ اطمئنان ایندیردی. بیچاره ارضروملی امیددن یأسـه ، ویأسدن تهوره انتقال ایدرك مملکتنك قزه خیالی اوکنده بوقرمزی بایراقلری سیم سیاه کورن برنظر غیظ ایله اطرافنه باقارکن یانندن آیرلدم.

شمالدن جنوبه کچه‌لم :

بر آزده اهملمزك پامالی اولان بصره‌دن کچن اسیرلرمزده بصره‌لی ذکور ونسوانك کوستردیکی آثار شفقتی (طنین) غزته‌سنده اوقومایان و آغلامایان کیمسه قالمادی . [*]

[*] طنین غزته‌سنك ۲۱ محرم ۱۳۳۵ ، ۱۸ تشرین ثانی ۱۹۱٦ تاریخلی نسخه‌سی ، مبادله اولنان ضعفای اسرا میاننده هندستاندن عودت ایدن عسکرلرمزدن بر ایکیسیله غزته‌نك محرری آراسنده واقع اولان بر ملاقاتی تفصیلاً حاکی برمقاله‌یی محتویدر . شو بر قاچ سطری اورادن عیناً نقل ایدییورم :
. . . امر چاوشی قصه برتوقفدن صوکره ینه سوزینه دوام ایتدی .

بصره‌ده اسلام تظاهراتی

صباح، ینه کلپچه‌لر بیلکلرمزده اولدیغی حالده ایکیشر اولدق . ویورومکه اقتداری اولان ، اولمیان هپمز بصره‌یه طوغری ایلریلمکه باشلادق . انکلیزلر بوکون دیکر کونلردن فضله بر تقید کوستریبورلردی . اسکی محافظلره رفاقت ایدن هندلی مسلمانلری غورغو وانکلیز نفراتیله تبدیل ایتمشلردی .

شهره داخل اولورکن مأیوس فریادلر عکس ایتمکه باشلادی . شهرك سوقاقلرندن کچرکن برمسلمان محشری آراسنده بولندیغمزی صمیمی برممنونیتله کوریبوردق . وهرآغلایه‌رق باغیران، جناب حقدن دین قارداشلری ایچون نیاز مرحمت ایلیوردی . أولرك طاملری اوزرینه چیقان مسلمانلر ، قادین ، ارکك ، انکلیزلرك بتون شدت ممانعتلرینه رغماً اوزرمزه اکمك ، شکر ، سیغاره

او وفاكار خلق بزم بوقدار وفاسز اولديغمزی بیلیم بیلیورمی ؟ . . . شط العرب اولادی آراسنده .

— آنا وطنمزك قلبكاهی اولان پایتختمز كیم بیلیر شیمدی بزم ایچون نه‌قدر متألمدر ؟ . . .

دینلر وارمیدر ؟... اوت وار ، ویمین ایدرم‌كه پك چوق وار . هپسی ده ایكی سنه‌لك یتیملكنی كندی حس محبتك بو اغفال معصومیله تسلیه ایدییور . فقط بز آلمان اردوسنك « وارشووا » شهرینه كیردیكی كون قوباردیغمز های وهوی شادی ایله بصره‌لینك قناعت صافیه‌سنه اویله برابطهٔ تكذیب ایندیردككه آجیسنی عصرلر اونوتمیه‌جق ، واونوتدیرمیه‌جقدر .

ای سیواس شهری !.. بختیار اول وافتخار ایت‌كه عزت نفسی یولنده خراب وتراب اولان برپادشاه كندی اوغلنك ترابیله سنك خرابكه برلكده آغلادی

یاغدیرییورلردی. قادینلر بوحوالی‌یه مخصوص اولان ماتم هیچقیریقلریله فریاد ایدییور وألرنده‌كی بیچه‌جكاری بزه ، ألمزه ویرمك ایچون محافظلرك اوزرلرینه آتیلیورلردی . بوسلاحسزتهاجم كیتدكجه تزاید ایدییوردی ، غورغولر ، غلبه‌لكی طاغیتمق ایچون اهالی‌یی دیچكه‌مكه ، ایتمكه اوغراشدیلر . اسلاملر بوكا بسبتون منفعل اوله‌رق اسكیسندن دها شدتله ، ألرنده‌كیلرینی اسیر دینداشلرینه ویرمك ایچون آتلشلردی . . .

ای یوز سنه‌دنبری متوالیاً غائب ایتدیکمز ولایتلر . اولکلر!.. سز بزی عفوایتسه‌کز بیله بزاللهك وتاریخك دشنامندن تخلیص نام و ناموس ایده‌میه‌جکز .

ای وطن ایچون جان‌ویرنلر!.. ای‌وطن یولنده‌عضولر فدا ایدنلر!.. ای وطنك سرحدلرنده وطوپراقلرنده‌آتدن و کمیکدن سپرلر یاپانلر ! . . . و ای‌بونلرك ماتمدار و یا اندیشه‌کارخویشانی!.. سز بوکتلهٔ خودکامك دائما فوقنده قالکز .

نشانطاشی ٤ مارت ١٩١٧

بردرد قدیمه راجع

یادضیاعی اسلامك حظیرهٔ خاطراتنده برطیف تحرکی دائما طولاشه‌جق وداٸما آغلایه‌جق اولان (اندلس) لك ماجراسنی ایلك ایشیتدیکم زمان هنوز اون یاشنه کیرمامشدم . تام قرق سنه‌در ، اسپانیایه غیظ وکینم وار . (کوبا) لیلرك اوزون سنه‌لر سورن عصیانیله آمریقا ـ اسپانیا محاربه‌سنك تحدث ایتمك اوزره بولندیغی برزمانده و (ماین) زرهلیسنك غرق ایدلدیکی کونلرده شومنظومه‌یی یازمشدم :

كوباليلر

— اندلس شهداسنه —

نه‌در بو ربقهٔ گردنشکن که هر یرده
ایدر تحکّم اعصاری دمبدم تجدید ؟..
نیچون بو دیدهٔ ادراکی حبس ایدن پرده ،
ضیای فیضنی مستقبلك ایدر تهدید ؟..

ییقلدی اندلس... ایواه اونو تمادق حالا !...
— بکا کلیرکه اوبزدن اومار بوکون امداد —
دووه‌ر افقلرینی بیك صدای واویلا ،
کچن مظالمی ایلر خرابه‌لر تعداد..

بناه‌ظلم و تغلب کسلسه‌ده دنیا ،
بشر مسخرك اولماز ینه ای اسپانیا ،
فلا کتی (کوبا) نك جلب ایدر فلا کتکی ،

سنی خراب ایده‌جکدر بو یأس عزم افزا .
اگر امید ایدییورسه‌ك بقای شوکتکی ،
بتون امیدلر ایتسون سنکله استهزا ! ..

بروسه ،

۸ نجی و ۱۸ نجی صحیفه‌لرده‌کی
رسملر (فراق عراق) ایچون رسام
نامق اسماعیل بك طرفندن صورت
مخصوصه‌ده ابداع واهدا اولنمشدر .

کتابده اسملری صراحةً وضمناً مسطور اولانلر :

ابوالطیب المتنبی (شاعر عرب) ۲۳ .
احمد راسم بك (ادیب عثمانی) ۳۳ .
ارطغرل (شهزادهٔ عثمانی) ٥٤ ، ٥٥ ، ٥٩ .
انوری (شاعر عجم) ۲۳ .
بایزید (سلطان ییلدیرم) ٥٤ ، ٥٥ ، ٥٩ .
تحسین بك (ارضروم والیسی) ٥٦ .
تیمورلنك (صاحبخروج مشهور) ٥٤ ، ٥٥ .
حسان بن ثابت (رضی الله عنه) ۲۲ ، ۲۳ ، ۲۷ .
حسین (رضی الله عنه) ۷ ، ۲۸ .
سعید پاشا (دیاربکرلی) ٥ .
سلیم (سلطان یاوز) ۲۲ .
سلیمان (سلطان قانونی) ۱٦ .
سلیمان نظیف (راقم الحروف) ۱ ، ۳۳ .
صلاح الدین ایوبی (سلطان) ۲۲ .
عایشه خانم (دیار بکرلی سعید پاشا حلیله‌سی) ۳ ، ٤ ، ٥ .

کتابده اسملری صراحةً وضمناً مسطور اولانلر

عرفیٔ شیرازی (شاعر عجم) ۲۳ .
فضولیٔ بغدادی (شاعر عثمان) ۱٦ ، ۱۷، ۱۹ ، ۲۱ .
کعب بن زهیر (رضی الله عنه) ۲۲ ، ۲۳ .
محمد (صلی الله تعالی علیه) ٦ ، ۷ ، ۲۷ .
محمود غزنوی (سلطان) ۲۲ .
مراد رابع (سلطان) ۲٤ ، ۲۵ ، ۲٦ ، ۲۷ ، ۲۸ .
مظهر بك (احمد راسم بكك مخدومی) ۳۳ .
نامق اسماعیل بك (رسام) ٦۳ .
نعمان بن ثابت (امام اعظم ابوحنیفه) ۹ ، ۲۷ .
نفعی (شاعر عثمانی) ۲۱ ، ۲۲ ، ۲۸ ، ۲۳ ، ۲٤ ، ۵٦ .
یحیی افندی (شیخ الاسلام شاعر) ۲٦ .

فهرست

صحیفه	محتویات
٤	آنه‌مه
٦	ایواه !..
٧	حسین مظلومه .
٩	دجله وبن
١٤	یار نائم
١٩	دیار فضولی
٢١	فضولی بغدادیدن نفیٔ ارضرومه
٣٠	بصره‌یه برنیاز
٣١	ینه اومهجوره‌یه
٣٣	شهیدك باباسی
٥٤	سبحانك یامحول الاحوال !..
٦١	بر درد قدیمه راجع
٦٣	(کوبا) لیلر
٦٤	فهرست اسامی

فیئاتی ۳۰ غروش